
Aristoteles Felsefesi Üzerine ^a

NIKOLAOS DAMASKENOS

Çeviren

İLYAS ALTUNER ^b

Öz: Büyük Hirodes'in tarihçisi ve danışmanı olarak da bilinen Nikolaos Damaskenos'un Aristoteles felsefesi üzerine yaptığı çalışmanın, daha sonraki yazarların eserlerinde korunan birkaç parça dışında, büyük ölçüde H. J. Drossaart Lulofs'un çalışmaları ile gösterilene kadar kaybolduğuuna inanılıyordu. Şu anda Cambridge'de bulunan bir el yazmasında korunan metinlerden biri (Üniversite Kütüphanesi, Gg. 2.14) bu eserin Süryanice bir versiyonundan uzun alıntılardan oluşuyordu. Bu alıntılardan, Süryani versiyonunun, tamamlandığında, en az on üç mēmrā'dan (sözden)oluştuğu ve Aristoteles'in doğa bilimleriyle ilgili bilinen tüm eserlerinin yanı sıra *Metafizik'i* de az ya da çok kapsadığı çıkarılabilirse de her mēmrā'dan alınan alıntıların uzunluklarında büyük bir tutarsızlık vardır. Böylece *Oluş ve Bozuluş Üzerine'yi* kapsayan kısım sadece yedi satıra indirgenir, Aristoteles'in *Meteoroloji'sinin* ilk üç kitabına tekabül eden altıncı mēmrā'dan yapılan alıntılar, bu metnin Cambridge elyazmasında yer aldığı toplam 76 sayfadan 45 sayfasını oluşturuyor.

Anahtar Kelimeler: Aristoteles, Nikolaos Damaskenos, Cambridge elyazıması, felsefe, metafizik, fizik.

---

^a Bu çalışma, 'Entelekya Mantık-Metafizik Okulu' adı altında yürütülen çalışmalar dan bir kesittir. Çevirinin yapıldığı kaynak için bkz. Nicolaus Damascenus, *On the Philosophy of Aristotle: Fragments of the First Five Books*, Syriac trans. Huneyn ibn İshak, Eng. trans. & com. H. J. Drossaart Lulofs (Leiden: E.J. Brill, 1965), 60-91.

^b İğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü
altuneril@yahoo.com

On the Philosophy of Aristotle^c

Abstract: The work on Aristotelian philosophy by Nicolaus Damascenus (Nicholas of Damascus), also known as a historian and adviser to Herod the Great, was believed to be lost except in a few fragments preserved in works of later authors until it was shown largely through the work of H. J. Drossaart Lulofs, that one of the texts preserved in a manuscript now in Cambridge (University Library, Gg. 2.14) consisted of long excerpts from a Syriac version of that work. Although it may be gathered from these excerpts that the Syriac version, when complete, consisted of at least thirteen mēmrē (words) and covered more or less all the known works of Aristotle relating to the natural sciences, as well as the *Metaphysics*, there is a great discrepancy in the lengths of the excerpts taken from each mēmrā (word). So that the part covering the *De Generatione et Corruptione* is reduced to a mere seven lines, while the excerpts from the sixth mēmrā corresponding to the first three books of Aristotle's *Meteorology* make up 45 pages out of the total of 76 pages which this text occupies in the Cambridge manuscript.

Keywords: Aristotle, Nicolaus of Damascus, MS Cambridge, philosophy, metaphysics, physics.

---

^c This translation is a section of studies which were performed under the title of 'Entelekya School of Logico-Metaphysics'.

ENTELEKYA

NIKOLAOS DAMASKENOS

ARISTOTELES FELSEFESİ ÜZERİNE

© entelekya

رسالة في فلسفة أرسطو

كتاب في فلسفة أرسطو

© entelekya

نيكولاوس الدمشقي

في فلسفة أرسطو طالب

انتلخيا

ilâhiyât

Sayı 4, Yıl 2021

Aristoteles Felsefesi Üzerine, 1-5

[Başlık] Aristoteles felsefesi hakkında sekiz kitap: (1) Fiziksel konuşturma üzerine, (2) Oluş ve bozuluş üzerine, (3) Gökyüzü üzerine, (4) Meteoroloji üzerine ve alışkanlık hakkında çalışma, (5) Hayvanların hareketi üzerine, (6) Bitkiler üzerine, (7) Ruh üzerine, (8) Teoloji üzerine.

[Önsöz] Ayrıca, ilahî yardımla, Hatip Nikolaos'un kısaca özetlediği Aristoteles'in Fiziksel konuşturma hakkındaki kitaplarının [bazı] kısımlarının nüshasını çıkarmaktır. Onun eseri, insanın doğasını belirgin kılınmada yararlıdır: bilgelik konusunda kendinden önce ve kendinden sonra felsefe çalışmış olan kimseleri ne kadar da geçmiştir.

KİTAP I

328r ARISTOTELES'İN FİZİKSEL KONUŞMA ÖĞRETİSİNİ DERLEDİĞİ FİZİKSEL KONUŞMA ÜZERİNE ESERİ HAKKINDA NIKOLAOS'UN İLK KİTABINDAN

- 1 Felsefe iki kısma ayrılır: ilkeler hakkında araştırma ve ilkelerden sonra *gelen şeyler* hakkında araştırma. Öyleyse, ilkin doğası gereği ilkelere ilişkin ayırmayı düzenlemeliyiz.
- 2 İlke (yani başlangıç) kaç şekilde tanımlanır? Bir ilke, bir şeye ilk gelen şeydir, çünkü o, her şeye aynı olmamasına karşın her ilkede ortak olandır. Çünkü biri, bir şeyin olduğu gerçeğinin, yani öz ve maddenin, doğa ve tohumun ilkesidir (yani başlangıcı); diğer bir etkinliğin, yani bir yolculuğun, bir eylemin ilkesidir (yani başlangıcı); diğer ise soylu bir etkinliğin, sözgelimi deneyimin (ve uygulanmanın) ilkesidir.

İçte bulunan bir ilke vardır ki, o başlangıçtır, örneğin bir geminin omurgası, bir evin temelleri ve bir hayvanın kalbi. Dışta bulunan bir ilke vardır ki, o üretendir, örneğin esnaf dışında kendi işini, baba dışında çocuğu ve kötүye kullanım dışında savaşı üretir.

İstençle hareket eden bir ilke vardır, sözgelimi zorbalığın, krallığın ve tiranlığın ilkesi. Her şeyin ilk kısmını bir ilke vardır, bir kitabın başlangıcının onun ilk dizesi olması gibi.

Bir ilke var ki, ilk öğrenilen şey olması nedeniyle ilke adı verilir. Bu, doğası gereği ilk değildir, ancak bu nedenle öğrenme kolaylığı gelir. Öyleyse algı ve düşünce, algıya açık olan şeyler yoluyla kanıtlamaya gereksinim duyan şeyler ve kanıtın kendisinden geldiği önermeler, ilkelerdir, yani geometrik ilkelerdir.

Bir ilke, uğruna bir şeyin meydana geldiği, son ve iyi olan şeydir, sözgelimi şifa sanatının sağlığı ve rehberin sanatının esenliği. Her şeyin tözünün ilkesinin bütün ilkelerden daha üstün ve tam anla-
mıyla ilk olduğu açık değildir.

Doğası gereği açık olan şeylerle bize açık olan şeyler aynı değildir: 3
ilkeler ve öğeler gibi basit şeyler doğası gereği açıkken, bununla birlikte, bileşik olan ve algılanabilir şeyler bizim için açıktırlar.

Bilgisiz kimse için adlar, o adları oluşturan şeylerden (yani doğası gereği daha açık olmalarına karşın heceler ve harflerden) daha açık-
tır ve çocuk için de baba, insandan daha açık ve daha bilinebilirdir:
bu nedenle, gördükleri her insana baba derler.

Algı bizde doğuşturandır; ondan sonra hafızayı, daha sonra üçüncü 4
sırada deneyimi (yani uygulamayı), dördüncü sırada sanatı ve en sonunda da bilgiyi ediniriz.

İlkelerin soruşturması üç kısımdır: birinci kısım hareket halindeki 328v
şeylerin ilkeleri hakkında, ikincisi hareket şeylerin, üçüncüsü de on-
lar arasında bulunan ve kendi kendilerine hareket etmeyen, ancak rastlantısal olarak hareket eden şeylerin ilkeleridir ve onlar sonsuza dek bedenlerde hareket ederler. Onlardan birincisi bedenler, ikincisi 5
maddesiz olanlar ve üçüncüsü de onların her ikisinden de pay alan-
lardır.

Hareketli olanın kuramına fizik denir, çünkü hareketin ilkesi (yani kökeni) doğadır. Ortadakilerin kuramı matematiktir; üçüncüsü ise teolojidir: onda Tanrıının bilgisi içerilir. Bu, şeref bakımından tüm diğer şeylerin aşar.

- 6 Felsefe, onun araştırma alanları içinde en başta bu şeyle uğraşırken, öğrenciler için düzen, bunun tersidir: o ilkin daha tümel (yani bileşik) şeylerle başlar ve bütün ilkelerin en üstünüyle bitirir (yani teolojiyle, çünkü bu, bu tür gizemle, yani onun bilimiyle uğraşıdır). Kuramın sonu bilgeliktir ve onun zirvesi, onun sonuçları yetkinliktir (yani tamamlanmışlık ve mutluluktur).

[Metin hakkında açıklama: Aristoteles öncelikle doğal şeyler, yani hareket, doğal ve anlaşılır, maddî ve maddesiz şeyler hakkında ve ardından da teoloji hakkında ders vermeye başladı. O, bu kitapta, en son incelenmesi gereken şeyin ilk şey olduğunu söyler.]

[f. 328v için ek açıklama: Felsefe kuramı, hareket eden ve cisimler olan şeylerin ilkelerini içeren ve fizik kuramı da denilen fiziksel kurama, – hareketsiz ve maddesiz denilen ve teoloji adı verilen teologik kurama, – ve bunlar arasında orta seviye olan ve onların her ikisinden de pay alan matematiksel kurama ayrılır.]

- 7 Bundan başka, eğer birisi ilkelerin bir ayrimını isterse, ister gönüllü ister gönülsüz, onları ya kalıcı ve geçici ya da işkin ve dışsal diye ayıracaktır. Yine bu incelemeyi yaptığında, ilke ve nedenin öğelerden daha tümel olduğunu bileyektir.
- 8 Var olan şeylere gelince, bir kısmı doğası gereği varolurken, diğerleri doğası gereği varolmaz. Doğası gereği varolan bütün şeyler hareketin ve hareketsiz olmanın kökenine sahiptirler (yani hareket etmek ve hareketsiz olmak, doğanın tanımıdır). Kalanlar, bununla birlikte, rastlantısal olması dışında, içерiden değil de dışarıdan [bir güçle] hareket ettirilirler. Çünkü birisi, zemine bir fidan dalı dikecek olsun, fidan çimlenirdi (ve filizlenirdi), fidan filizlendiği için değil, ağaç olduğu için.
- 9 Doğa birçok yorden tanımlanır, çünkü doğanın madde olduğu söylenir, yani, iki tür madde vardır: Tikellerden biri. Bu, düzenden (*rythmós*) yoksun (ki bu, muhtemelen şekildir) ve o başka bir şeye kıyasla formdan yoksundur, öyle ki o çoğalır ve tüm yapay madde ve her bir öğe, yani ateş, su ve diğerleri kendisinde içerilir. Üstün olan diğer madde ise bütünüyle belirsiz ve formdan yoksundur.

Çünkü bundan farklı olan diğer doğa form olarak adlandırılır ve tanıma göre tözdür; bu, ilkinden daha uygundur, çünkü o, varlığa gelen şeylere çok üstündür (?). Formlarının tamamlanmasını sağlamadan önce, doğalarını henüz edinmediklerini söyleziz, böylelikle doğa, sanki tamamlanmak için forma doğru ilerler. Çünkü doğa üçüncü bir anlamda tanımlanır ve o, daha çok form hakkında söylese de, bu ikisinden yani form ve maddeden meydana gelir.

Diğer doğa (sanki onu telaffuz ederken sözcüğü uzatacakmissınız gibi) çimlenme ve değişim nedeniyle, oluş içinde olan doğadır. Diğer bir doğa, büyüyen, – ki bu, bir şekilde onda mevcut olduğunda – kendiliğinden hareket etme yetisine sahip olan bir şeyden meydana geldiği şeye denir. Diğer bir doğa ise, doğası gereği onda bulunan şeylerden her birinde mevcut olan birincil hareketin kaynağı olduğu şeydir, çünkü bu ya basit ya da bileşik şeyden meydana gelir. Bu ise tam anlamıyla doğadır. Doğa ve her bir töz, ... olan şeydir.

Neden, kaç şekilde tanımlanır? Birinci neden, bir şeyde, sözgelimi bronz bir heykelde mevcut iken, bir şeyin kendisinden oluşa geldiği şeydir. Ve bu, maddî nedendir. İkinci neden formdur. Sanatlar konusunda bu, birinciden daha uygundur. Üçüncü neden, bir heykel yapmayı planlayan insan ve bir heykel yapan insan örneği gibi, hareketin başlangıcının kendisindenoluştugu şeydir. Dördüncü neden ise, sağlık ve esenlik gibi, o şey uğruna – ki bu şey sıklıkla formdur – bir son olarak oluşa gelen şeydir. O nedenler dörttür: ondan kaynaklanan, onun sayesinde olan, onun yüzünden olan ve onun uğruna olan.

Zorunluluk bir anlamda, örneğin bizim yiyeceksiz yaşayamayacağımız gibi, onsuz böyle bir şeyin varolamayacağı şeydir. Örneğin ameliyat olmadığını ya da ilaç içmediğinizde hastalıktan kurtulamayaçağınız gibi, böyle bir şey olmaksızın iyiliği elde etmek ve kötülüğün ortadan kaldırmak imkânsızdır.

369r

10

11

Bundan başka, zorunluluk, amacın dışında gerçekleşen şeydir ve de, her zorunlu şeyin açıklı olduğunu düşünen insanın söylediğine göre, bu nedenle de hoş olmayandır. Ve bu ise (zorlu ve) zorlayıcıdır ve zorlama beni zorunluluk eylemine sevk eder. Yine zorunluluk, amaç ve nedene karşıt olduğu için acımasızdır. Dahası zorunluluk, başka türlü olamayan şeydir.

- 12 Sonsuz üç anlamdadır: birinci anlamda sonsuz, tipki sesin görülememesi gibi, hiçbir şeyin [bir uçtan diğerine] geçemeyeceği şeydir; bir diğer anlamda sonsuz bir çizgiye sahip olan şeydir; ya da [üçüncü anlamda] doğal olarak bir çiziyi kabul edebilecekken, bir çizgisi ya da sınırı olmayan şeydir.
- 369v YER ÜZERİNE. Doğrusu yerin hareketsiz olması gereklidir. (Moses bar Kepha'nın Kategoriler üzerine [yazdığı] şerhinde yeri boşluk olarak adlandırıp adlandırmadığına bakın. O, nitelikten bahsederken yeri boşluk olarak adlandırır ve bir sınır olmasından dolayı burada böyle yapar...) Bundan dolayı tüm nehir tercihen yerededir, parçaları ise değildir, çünkü tüm nehri içeren yer hareketsizdir. Bu yüzden yer, içerdeği şeyin, hareketsiz ve ilk olanın sınıridir.

Bu nedenle dünyanın ortasının ve gögün ve bunun hareketinin en üç sınırının Tümünü, bütün insanlar için en dar ve en geniş anlamda yukarı ve aşağı olduğu kabul edilir, çünkü iki yerden her biri hareketsiz kalır.

Ayrıca, sınırların kesişmesinden dolayı yer de şeyle kesişir. Bu yüzden, dışında onu içeren başka cisim sahip olan bir cisim yerededir ve eğer sahip değilse, yerde değildir.

Doğrusal hareket eden şeyleler kendi yerlerini değiştirirlerken, dairesel hareket eden şeyleler ise aynı yerde hareket ederler. Şimdi bir cisim, dışında hiçbir şeye sahip değilse, bir yerde de değildir. Gögün bir yerde olmadığı açıklıdır; bununla birlikte, hareket ettiği kadarıyla, parçaları da o kadar [bir] yere sahip olur.

Yer, gök değildir, ancak hareket ettirilmediği halde hareketli cisimlerle temas halinde bulunan gögün en üç sınıridir.

Yine o, genellikle sanıldığı gibi, Tümü içerir. O yüzden toprak suda, su havada, hava ateşte ve ateş ise göktedir. Oysa gök, başka hiçbir şeye değildir. Çünkü yalnızca oluşan her şey yerde değil, aynı zamanda hareketli cisim de yerededir. Ve her biri kendi uygun yerinde durur ve ona doğru taşınır.

Boşluk, cisimden mahrum (ve yoksun) yerdır. Cisim ya ağır ya da hafif tir (yani belli belirsizdir) ve sonuçta, kendisinde ağır ya da hafif hiçbir şeyin bulunmadığı şey, boşluktur. Ancak böyle bir nokta var ve bir noktanın boşluk olması gerekiği saçmadır. 14

Aristoteles, Pythagoras ve diğerlerinin boşluğun varolduğunu söylemeklerini bildirir. Onun adeti, önce eskilerin belli bir konudaki görüşlerini alıntılamaktır, ardından onların sözlerini yürütür, aynı anda kendi görüşlerini ortaya koyar, ama boşluğun varlık olduğunu söylemez.

Çünkü bir küpü (belki o küp bir formdur) suya ya da havaya koydınız (ya da küpü suya atsaydınız), onların her birinden küpe eşit olan bir parça taşar ve akardı. Şimdi, bir küpü boşluğa koysaydınız, ne taşardı? Ve nereye taşar ve akardı? Ya da onun parçaları yerlerini nasıl değiştirdi? 329r

Açıkçası, bu yüzden boşluk yoktur: ne gizli ne de genel olarak, ne potansiyel olarak ne de başka türlü vardır. Bununla birlikte, seyreklik ve yoğunluk, hafiflik ve ağırlık hareketin nedenleridir, ancak onlar yine de birer maddedir.

Fiziksel konușma üzerine sekiz kitap vardır. İlk dördünün konusu İlkeler ve fizik üzerinedir; diğer dördü ise Hareket üzerine, hangi kategoriye ait olduklarına dairdir. Onlar bitirir, onlar başlar. 15

Eğer zaman şimdi olmaksızın anlaşılımıyorsa – şimdi, aynı zamanda bir başlangıç ve bir sondur: gelecek zamanın başlangıcı ve geçmiş zamanın sonu – onun sürekli olması zorunludur. 16

- 17 ... çünkü bir şey başka bir şey tarafından dört şekilde hareket ettirilir: ya nefes alma gibi çekerek ya iterek – nefes verme itmedir ve itme ise tükürmedir – ya taşıyarak ya da bükerek. Yerdeki tüm hareketler bunlara karşılık gelir.

Taşıma ve bükme, çekme ve itmeye karşılık gelir, çünkü taşınan şey rastlantisal olarak hareket ettirilir, ancak taşıyan şey ya çekerek ya iterek ya da bükerek hareket ettirir. Taşıma bu üçü için ortaktır; şu da var ki, bükme itme ve çekmeden oluşur, çünkü o, bir paçayı kendisinden uzaklaştırırken, başka bir parçayı kendisine doğru yaklaşır.

KİTAP II

ARISTOTELES'İN METAFİZİK ESERİNİ DERLEYİP AÇIKLADIĞI NIKOLAOS'UN İKİNCİ KİTABINDAN

- 18 Felsefeye dair kuramsal logos üç kısma ayrılır: onlar arasında hareketli şeyleri de saydığı fiziksel olan, hareketsiz şeyler hakkında olduğunu söyledişi teoloji hakkında olan, ve onların arasında orta seviye olduğunu bildirdiği matematik[sel] olan.

Doğal ilkeler hakkında önceden bahsettik; burada ise teolojiyi tartışacağız. O ilksel bilim (?) hakkındaki logos hareketsiz şeyler ve tüm maddeden ayrı kabul edilen şeyler hakkındadır.

- 19 Çünkü yukarıda söylediğimiz üzere, toplamda dört neden vardır: madde, form, hareketin kökeninin geldiği şey ve bir şeyin nedeni olan şey (bilgelik, aslında bilgi değil, hiçbir şeydir ...).

- 20 Her insanda [doğuştan] yerleştirilmiş ve doğal bir gerçeklik arzusu vardır. Bunun bir göstergesi, başka hiçbir şey vermese de, uğruna sevilen algı ve hepsinden önemlisi, pek çok şeyi kendisiyle bildiğiimiz bu görüstür.

Aslında o, her hayvanda aynı köktendir, ancak bazı hayvanlar buna dair hiçbir anıya sahip değilken, her nasilsa bazıları ona sahiptir, böylece öğrenmeye hatırlayamayanlardan daha açıktırlar. İnsan, sanat ve akıl yürütme konusunda üstün olduğu için, o konuda da bütün diğerlerini geçmiştir.

Pek çok sanat, günlük yaşam için daima yararlı şey hakkında icat edildiği için, onların *hepsinin* zorunluluk olduğu kabul edilir, ancak dünya hayatı için yararlı olan sanatlar zaten düzenlenendiğinde (ve kurulduğunda), kuramsal bilgi de sonunda bulunmuş olur. 329v

İnsanların o şeyleri ilk olarak incelemeleri, boş zamanın (*skholé*) bir sonucunda oldu: (boş zaman, sanat anlamındadır) ve onun ilkin rahipler arasında Mısır'dan çıktığına inanılır, çünkü onlar sanatı orada incelediler. Şu halde bilgelik ve bilgi, kuramsal ilkelerdir.

Tıpkı ışığın doğası gereği açık olup görüşlerinin zayıflığından dolayı yarasalara açık olmaması gibi, gerçeklik de bize olmasa da doğası gereği açıktır... 21

[İbn Rüşd, *Tefsîr Mâ Ba'de't-Tabâ'a*] Bu ifade, açıkça görüldüğü üzere, önceki ifadeyle bağlantılı değildir ve buna bağlı olarak çeviri şu işaretü taşıyor: örnekteki boşluk... 843.8
Ayrıca Peripatetik Nikolaos'un *Küçük Şerh*'inde bu bilimle ilgili kısımda şu pasajı buluruz:

... ve öteki üretimler ya sanattan ya da kuvveden kaynaklanır. Meydana gelen şeylerin bir kısmı kendiliğinden ve [bir kısmı] tesadüfen varlığa gelir, yine tipki doğal şeyerde olduğu gibi bir kısmı tohumdan meydana gelirken bir kısmı ise tohumsuz meydana gelir. 22

Bunun, Aristoteles'in şu ifadesinin bir devamı olarak okunması gereklidir: "Bir kısmı kendiliğinden ve bir kısmı da tesadüfen meydana gelir." Bundan sonra Nikolaos'un kitabında, bu ifadenin devamında şu ifadeyi buluruz:

Sanattan kaynaklanan şeyler, formu ve özü ruhta yani birincil tözde bulunan şeylerdir. Ve bu formlar, bir şekilde aynı formdur, çünkü biz çoğu kez formu yoksunlukla ve yoksunluğu da formla tanırız (ve biliriz); çünkü sağlık ve hastalıkörneğinde olduğu gibi, onların her ikisi de aynı anda varolamaz, ancak onlardan birinin bozuluşu diğerinin oluşa gelmesidir. 844.6

Sağlıktan iki şekilde bahsedilir: ruhta bulunan form ile bedenin kuruluşu, – ve ikisi de aynıdır. İkinci anlamdaki sağlık, ilk anlamdakinden kaynaklanır ve bu durumda diğerinden sonra gelen ya da bu, gerçek sağlıkştur.

850.1 Nikolaos'un kitabında bu ifadenin devamı olduğu görülen şu söyü buluruz:

Evin, sağlığın ve tunç kürenin özünü oluşturan şey maddeyle birliktedir, çünkü maddeyle olmayan kısım da yine, tümel bir şey olmasından dolayı cins olan bir şeye sahiptir (?). Madde ve bir şeyin kendisinden yapıldığı şeye gelince, sürekli şey ondan yapıldığı için aynı adla çağrılmaz, söz gelimi bir daire ya tunçtan ya da taştan yapılırsa, o zaman ikisinden biriyle bir adla çağrılmaz.

329v

KİTAP III

ARISTOTELES FELSEFESİ ÜZERİNÉ [ADIYLA] METAFİZİK'İN GERİ KALANI HAKKINDA VE MATEMATİK ŞEYLER ÜZERİNÉ OLUŞTURDUĞU NIKOLAOS'UN ÜÇÜNCÜ KİTABINDAN

23 Töz, bir bakımdan toprak, ateş ve su örneğindeki basit cisimler gibi tanımlanırken, diğer bakımdan onlardan bileşmiş şeyleler gibi tanımlanır: bitkiler, hayvanlar ve bunların kısımları: bunların hepsi tözdür, çünkü onlar bir dayanağın yüklemi değilken, diğer şeyleler ise bir dayanak olan bir tözün olduğu kadar onların da yüklemidir.

Töz, aynı zamanda ...da ... olarak, örneğin ... ve bir hayvanda ruh olarak mevcutken, bir şeyin gerçek olmasının nedeni olan şeydir. Cisimlerin kısımlarına da töz denir, düzlem ve çizgi gibi – onlar ortadan kaldırıldığında bütün de ortadan kalkar –, çünkü onlar varoluğunda cisim de varolur, ancak onlar olmazsa cisim de olmaz.

Yine töz, logosun tanım olduğu bir şeyin neliğidir. Bu ise formdur: bir yandan maddesiz olan, diğer yandan da maddeyle olan şey. Onlardan biri, örneğin hayvan ve insan tümelken, diğeri ise Sokrates gibi tikeldir.

Töz, ayrıca her şeyin en son dayanağı ve tüm formların alıcısıdır. Bu ise, maddedir. Tözün şu ya da bu şekilde kısmen algılanamaz olan ve kısmen de olmayan bir şey olduğu açık değildir.

24 İlk ve hareketsiz tözün onu hareket ettirdiğini söylediğimiz tüm bunların basit hareketinin yanında, başka hareketlerin, gezegenlerin hareketinin de olduğunu görüyoruz. Bu hareketlerin her birinin hareketsiz bir töz tarafından gerçekleştirilmesi gereklidir.

Küreler toplamda kırk yedi tanedir. Dokuz küre vardır: sekiz haretli küre, yıldızı sahip olmayan hareketsiz bir küre tarafından hareket ettirilir. Onlar, her kürenin (ya da dairenin), komşusunun kürsine kadar dört daireye (ya da küreye) sahip olduğunu söyleler. Kürelerin toplamda kırk beş tane olması için, onlara iki tane daha küre eklediler. Güneşin iki ve ayın altı küresi vardır ve bu, her ay altı şekilde değişmesinden bellidir.

330r
25

[İbn Rüşd, *Tefsîr Mâ Ba'de't-Tabâ'a*] Sanırız bu nedenle, şanı yüce İlk için en özel olan bilgi, ilk felseferin kapsadığı bu bilimdir, ancak ilkelerden onun altında bulunanların özel bilgisi de ilk felsefenin altında bulunan tikel bilimlere benzer. Ve bu, Peripatetik Nikolaos'un *Metafizik* kitabında zaten açıkladığı bir şeydir ve sanırız bu nedenle insan, bu bilgiyi elde etmekle, en yüksek varoluşuna erişecektir ve bu da onun eylemlerinin en üstündür, çünkü o, varlıkların En Üstün olaniyla paylaştığı eylemdir.

1652.14
26

... bu şeylerin yedi sayısından yoksun olmaları saçmadır. Çünkü onlar, yedinin sesli harflerden ve yedi dizisinde de uyum olduğunu, Süreyya yıldız kümesinin yedi yıldızdan oluştuğunu ve dişlerin yedi yıl içinde döküldüğünü söylelerler.

27

Açıklama. O, sekizin uygun olacağını, bir kaçın uygun olacağını, ancak pek çoktan uygun olmayacağı: eğer Zeus adına *bir yemin* edilecekse, [bunun] yedi yolunun olduğunu, Nil'in yedi ağızının bulunduğu söylüyor.

Töz, ayrıca her şeyin en son dayanağı ve tüm formların alıcısıdır. Bu ise, maddedir. Tözün şu ya da bu şekilde kısmen algılanamaz olan ve kısmen de olmayan bir şey olduğu açık değildir.

KİTAP IV

GÖKYÜZÜ ÜZERİNE OLAN NIKOLAOS'UN DÖRDÜNCÜ KİTABINDAN

Göğün uzunluğu kutuplara doğrudur. Üst kısmı görünmez kutba ve alt kısmı da görünür kutba aittir (yani Kuzey; Güney, görünmezdir). ... bu nedenle onların ikisi de görünmezdir ... (yani onların hepsinin kenar kısımları).

28

Uzaydaki hareketin, kendi kökenine sahip olduğu kısma bir şeyin sağ yanı diyoruz. Bu, gökteki yıldızların doğduğu kısımdır: sol yan ise ayardır.

399.2 [Simplicius, *In De Caelo*] Peripatetik Nikolaos, burada söylenen şeyi *Aristoteles Felsefesi Üzerine* adlı eserinde yorumlayarak, metni şu şekilde düzenlemiştir:

- 29 Öyleyse, neden evren bu şekilde değil? Çünkü bir daire içinde hareket eden şeyin merkezindeki bir şeyin sabit kalması zorunludur. Ancak beşinci cisim ne sabit kalabilir ne de merkezde bulunabilir.
- 30 Daireye öncel olan bir form yoktur, çünkü ona öncel olan hiçbir şey yoktur.
- 31 Gök, Doğudan Batıya doğru bir harekete sahiptir.
- 32 O yüksek gögün hareketi düzenlenidir (yani o, ilk ve şaşmaz hareketi yüksek olarak adlandırır). O üst kürenin altında bulunan kürelerin hareketi ise düzensizdir, çünkü pek çok hareket tek bir hareket olarak birleştirilmiştir: çünkü hareket ettirilen daha yüksek kürelerden her biri, altındaki küreyi hareket ettirir. Düzenli, öyleyse, ...nin hareketidir.
- 33 Yıldızlara gelince, onların hareketi de tutarlılıklarıyla aynı doğaya sahiptir. Yüksek bölgeyi ateşli yapan şeyler hususunda (onlar, onun hepsinin ateşli olduğunu söyleyler), bize göre o şeyler, doğal olarak dairesel harekete sahip olan bir cisimden oluşur.
- 330v Isı ve ışık, onların hareketiyle havada oluşturulan sürtünme nedeniyle onlar tarafından ortaya çıkarılır, çünkü hareket taşı, odunu ve demiri itir. Doğrusu, bu nedenle ateşe yaklaşan hava ısınır. Nasıl ki şiddetle fırlatıldığından kurşunun eridiğini görüyoruz, çevredeki hava da böylece o kadar çok etkilenir: güç vererek hareket ettirilen üstündeki kürenin hareketiyle sürtünüp tutuşturulduğunda, hareket nedeniyle ateş oluşur. Ve bundan dolayı sıcaklık yükselir. Bu nedenle yıldızlar ne ateşli ne de ateş içindedir.

Daireler hareket ettirilir ama yıldızlar hareketsizdir; sabit olarak eşit 34 şekilde hareket ettirilirler. Çünkü daha büyük bir ağırlık bir doğrultuda daha hızlı nasıl hareket ettiriliyorsa, her ikisi de bir merkezin çevresinde olduğunda, böylece büyük bir daire daha küçük olandan *daha hızlı hareket ettirilir*. Bir daireyle ilgili aynı şey: hareket eşitken, büyük bir daire daha hızlı hareket ettirilir.

Gögün – tesadüfen de olsa – parçalanmaması, bütünüyle sürekli olmasından dolayıdır. Bundan başka, küre biçiminde olan yıldızlara gelince, küre biçiminde olanın iki hareketi vardır: yuvarlanma ve dönme. Eğer yıldızlar dönüyor olsaydı, tornacının tezgâhındaki küre gibi aynı yerde kalırlardı ve şimdi yaptıkları gibi konumlarını durmadan değiştiremezlerdi. Dönme halinde olan hiçbir şey bu türden bir değişime sahip değildir.

Dahası, onlar aynı zamanda dönmüyor, çünkü o zaman kendi parçalarını da döndürürlerdi. Oysa hâlihazırda dönmüyorlar, ancak görünür yanla (belki bir görünüş ya da bir daireyle) aynı görüülüyorlar (?) ve bu aydan dolayı açıktr, çünkü ondaki bir yüzün şeklinde bizim tarafımızdan her zaman görülür. Bu nedenle yıldızlar hiçbir şekilde kendi kendilerine hareket etmezler, çünkü Doğa, aşağı seviyedeki hayvanlara *verdiği* gibi onlara bir hareket organı vermemiştir. Küre biçiminde olan, gök ve yıldızlardır, çünkü küre, bir yerdeki bir ve aynı hareket için tüm diğer şekillerden daha elverişlidir.

... ve yıldızlar gürültü de yapmazlar, çünkü onlar kendi kendilerine 35 hareket etmezler.

Yıldızların küre biçiminde olması aydan bilinir, öyle ki büyürken ve 36 küçülürken, yarımay şeklinde ve çift dışbükey olduğunda parçalılık küre biçimindedir. Eğer yıldızlardan biri bu şekilde olursa, tüm diğerleri de benzer şekilde olacaktır.

Çünkü yeryüzü küre biçimindedir ve bu da ay tutulmalarından bilinir; çünkü ay küre biçiminde olmasaydı, böyle parçalı görünmezlerdi. 37

Şimdi tüm aylık şekillerde, ay (doğrusal, çift dışbükey ve içbükey olduğunda) tüm parçalı durumları alır, ancak o tutulma olduğunda, sınır çizgisi hep dışbükeydir. Bu nedenle, dünyanın gölgesinin onun önüne çıkışmasından dolayı bir tutulma olursa, yer, küre biçiminde olur.

- 331r Başkaca, yıldızların parçalı hallerinden (yani evrelerinden) yerin yuvarlak ve küçük olduğu bilinir, çünkü biraz Kuzeye ya da Güneye doğru yol alırsak, yaygın olarak farklı yıldızlar bizim tarafımızdan görünecekleri için, ufuk dairesi (yani tanımlama) da değişir. Kıbrıs ve Mısır'a doğru görülen pek çok yıldız bizim tarafımızdan görünmez ve bu yerlerde [yani Avrupa'da] görülenlerin pek çoğu da Mısır'da görünmez. Ve bu sayede yerin küçük ve küre biçiminde olduğu bilinir, eğer öyle olmasaydı, bu kadar kısa bir sürede bu tür değişikleri gerçekleştiremezdi.

KİTAP V

ARISTOTELES'İN OLUŞ VE BOZULUŞ ÜZERİNE ESERİNDEKİ VE GÖKYÜZÜ ÜZERİNE ESERİNİN SON KİTABINDAKİ ÖĞRE- TİYİ İÇEREN NIKOLAOS'UN BEŞİNCİ KİTABINDAN

- 38 AÇIKLAMA. Bazı insanlar ateşi bir küre biçiminde, başka bazıları da bir piramit (yani dört üçgenden oluşan, dört köşeli) biçiminde kabul ettiler, (*Tellmahrensis*, piramidin, eğik şeklärinden dolayı böyle adlandırıldığı söyler, çünkü Mısır'da gördüğü piramitler – yazarın dediğine göre – tabanda beş yüz arşın genişliğinde iken, tavanda bir arşına kadar daralmıştır.) ve *onlar* havayı bir sekizyüzlü (yani sekiz yüzeyle ya da tabanlı, bir bakıma sekiz formlu) olarak; suyu yirmi yüzlü (yani yirmi tabanlı ya da yüzeyle, bir bakıma yirmi formlu); toprağı da altı dörtgene sahip bir küpün formu (bir bakıma dört formlu) olarak *kabul ettiler*.
- 39 Bu nedenle demir ve kurşun, küçük bile olsalar, yuvarlakken yüzemezken, demir ve kurşun yassı iken yüzey, peki iğne gibi *bir şey* de yüzmez mi? Bu şekilde havada da yüzen pek çok cisim var, sözge-limi toz havada asılı kalır ve yere çöker.

Demokritos, sudan çıkan buharın ağır olan yassı cisimleri çözündürdüğü, ancak dar olan şeylerin aşağıya düştüğünü söyler.

Kimi ortamları ayırtmak kolayken, kimilerinin de daha az kolay ayırttığını söylemek bizim açımızdan daha iyidir. Ayırtanlarla ayısan aynıdır; kimi daha kolay ayırsıken kimi da az kolay ayırsı. Sudan havanın ve topraktan suyun ayışması daha kolaydır ve her türde, küçük olan büyük olana göre daha kolay ayırsı.

Gerçekten yassı cisimler, içinde yüzdükleri havayı çokça tutuklarından, [havada] kalırlar ve yere çökmezler, çünkü hava böyle bir şey tarafından ayırtılmasız. Ancak farklı biçimli [cisimler] (yüzdükleri) havayı çok az tutar ve bu yüzden onu kolayca (ve çabucak) ayırtırırlar.

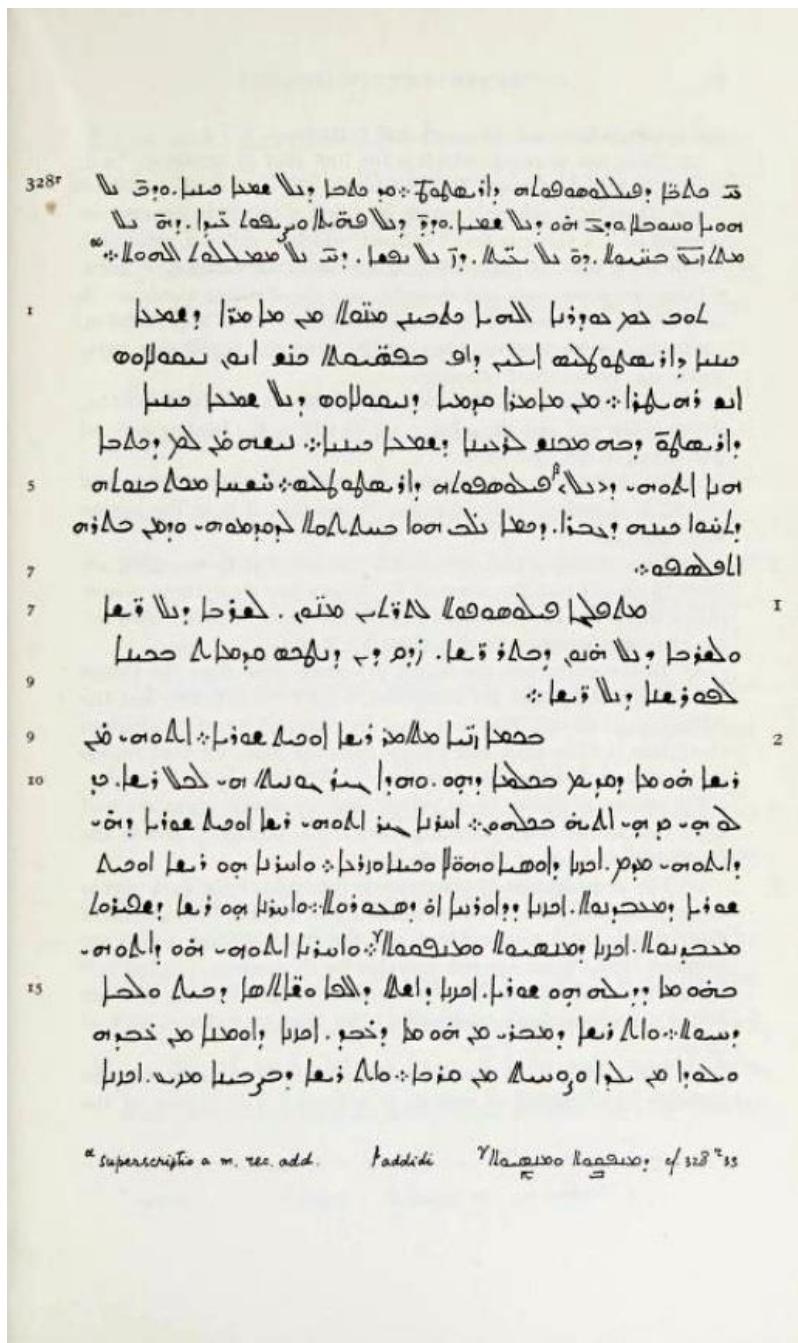
Bu *şeyler* suyla da olur, ancak daha çok havayla olur: o, bütün diğer 331v
şeylerden daha zayıf, daha ayırtılabilirdir. Ve hafif sıklete *sahip olan* *şeylerle* ilgili olarak bu yeterli olabilir.

OLUŞ VE BOZULUŞ ÜZERİNE KİTABINDAN

Ateş, tipki buzun aşırı soğuk olması gibi, bir tür aşırı sıcaklık ve kaynama gibidir. Çünkü donma ve kaynama aşırılık, türleridir: biri soğukluk ve diğeri sıcaklık.

40

... sürekli olarak ateşten hava, havadan su ve sudan toprak – ve topraktan yine ateş oluşursa, oluş ve bozuluş hiç durmayacaktır, çünkü değişim hiç bitmeyecek ve durmayacaktır. Bu nedenle oluş sıcaklık tarafından, bozuluş da soğukluk tarafından belirlenir.

^a superscriptio a. m. rec. add.

Taddidi

بِ مُصْبَحٍ لَّهٗ كَوْكَبٍ ۝ ۝ ۝ ۝ ۝ ۝ ۝ ۝ ۝ ۝

20   ئىزىدۇر ئەنچەن بىلەتلىك ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 اىزىدۇر ئەنچەن بىلەتلىك ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 25   ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 اىزىدۇر ئەنچەن بىلەتلىك ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 30   ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 اىزىدۇر ئەنچەن بىلەتلىك ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 35   ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 اىزىدۇر ئەنچەن بىلەتلىك ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 40   ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 اىزىدۇر ئەنچەن بىلەتلىك ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 45   ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 اىزىدۇر ئەنچەن بىلەتلىك ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 50   ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 اىزىدۇر ئەنچەن بىلەتلىك ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 55   ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 اىزىدۇر ئەنچەن بىلەتلىك ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 60   ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 اىزىدۇر ئەنچەن بىلەتلىك ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 65   ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 اىزىدۇر ئەنچەن بىلەتلىك ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 70   ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 اىزىدۇر ئەنچەن بىلەتلىك ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 75   ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 اىزىدۇر ئەنچەن بىلەتلىك ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 80   ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 اىزىدۇر ئەنچەن بىلەتلىك ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 85   ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 اىزىدۇر ئەنچەن بىلەتلىك ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 90   ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 اىزىدۇر ئەنچەن بىلەتلىك ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 95   ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن
 اىزىدۇر ئەنچەن بىلەتلىك ئەنچەن ئەنچەن ئەنچەن

5 scripsi: Διάλογος   6 addidi   7 scripsi: οὐσία!
 8 addidi   9 scripsi: Λύτρον εἰ τοις αδιόδιοις

لَهُمْ حِلٌّ وَمِنْهُمْ مَنْ يَرْجُو
مَحْيَا فَإِنَّمَا سَعْيَهُمْ بِأَنَّمَا يَرْجُونَ
لَهُمْ أَسْتِدْلَالٌ

وَمِمْمَنْ لَا يَأْتِي خَلْقَهُ مَنْ يَنْعَزُ
صِرْطَفًا لِلَّهِمْ كَمْ لَذْفُونَ مَنْ يَنْعَزُ
أَوْسَدُ مَنْعَزٍ مَغْلُظٌ حَسْدُ مَنْ يَنْعَزُ
لَهُمْ لَهُمْ فَرِيقٌ خَبِيرٌ بِأَنَّمَا يَرْجُونَ
مَعْصِلَةً لَهُمْ وَمَعْكَلَةً لَهُمْ
مَلَكُوْنَ لَهُمْ وَنَكْرُهُمْ لَهُمْ
وَنَكْرُهُمْ لَهُمْ وَنَكْرُهُمْ لَهُمْ
مَعْصِلَةً لَهُمْ وَنَكْرُهُمْ لَهُمْ
مَعْصِلَةً لَهُمْ وَنَكْرُهُمْ لَهُمْ

لَهُمْ بَلْ زَطٌ اَنْوَهُ وَصَفَرٌ بَعْدٌ
لَهُمْ بَلْ حَرْسٌ لَهُمْ حَسْدٌ مَدْحُسٌ لَهُمْ حَسْدٌ
لَهُمْ مَدْحُسٌ مَسْدٌ وَبَلْ اَنْوَهُ بَلْ حَسْدٌ
اَهْلَهُمْ اَهْلَهُمْ اَنْوَهُ اَنْوَهُ

اَلْهُ اَلْهُ اَلْهُ اَلْهُ اَلْهُ اَلْهُ اَلْهُ
حَسْدٌ حَسْدٌ وَبَلْ حَسْدٌ اَلْهُ اَلْهُ اَلْهُ اَلْهُ
بَلْ حَسْدٌ حَسْدٌ مَدْحُسٌ اَلْهُ اَلْهُ اَلْهُ اَلْهُ
لَهُمْ حَسْدٌ بَلْ حَسْدٌ بَلْ حَسْدٌ بَلْ حَسْدٌ
اَنْوَهُ حَسْدٌ بَلْ حَسْدٌ بَلْ حَسْدٌ بَلْ حَسْدٌ
وَلَهُمْ حَسْدٌ بَلْ حَسْدٌ بَلْ حَسْدٌ بَلْ حَسْدٌ

^{* in many sup.}
مَلَكُونَ قَنْدَلَةَ لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ
وَلَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ
لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ
لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ لَهُمْ

حرتنا همتا صلمنه مدللے صلبا حنن صلمنه مدللے لاتب انتي .
 سبا ضي واند، وطببا طابا .¹ جوا دلجه مدن جونه دلجه اندخ.
 دلجه اندخ اندخ اندخ / مجر اسپ . اخرا بوجها هنخه ماده اندخ
 سعنها مدلله اندخه مدلله اندخه . اخرا بوجها هنخه ماده اندخه
 5 مدلله بوجها هنخه دلجه دلجه اندخه مدلله اندخه .
 اندخه مدلله .² حرضا بوجها هنخه فردا مدلله ماده اندخه
 10 باده مدلله .³ اخرا بوجها هنخه ماده اندخه .⁴ مدلله ماده اندخه
 مدلله ماده .⁵ مدلله ماده . اندخه مدلله اندخه از اندخه
 15 مدلله . مدلله ماده . مدلله ماده .⁶ اندخه مدلله ماده اندخه
 مدلله اندخه .⁷ مدلله ماده . مدلله ماده .⁸ اندخه مدلله ماده
 20 مدلله .⁹ اندخه اندخه .¹⁰ مدلله ماده .¹¹ مدلله ماده .¹² مدلله ماده
 مدلله .¹³ اندخه اندخه .¹⁴ اندخه اندخه .¹⁵ اندخه اندخه .¹⁶ اندخه اندخه
 25 اندخه اندخه .¹⁷ اندخه اندخه .¹⁸ اندخه اندخه .¹⁹ اندخه اندخه .²⁰
 30 اندخه اندخه .²¹ اندخه اندخه .²² اندخه اندخه .²³ اندخه اندخه .²⁴
 35 اندخه اندخه .²⁵ اندخه اندخه .²⁶ اندخه اندخه .²⁷ اندخه اندخه .²⁸
 40 اندخه اندخه .²⁹ اندخه اندخه .³⁰ اندخه اندخه .³¹ اندخه اندخه .³²
 45 اندخه اندخه .³³ اندخه اندخه .³⁴ اندخه اندخه .³⁵ اندخه اندخه .³⁶
 50 اندخه اندخه .³⁷ اندخه اندخه .³⁸ اندخه اندخه .³⁹ اندخه اندخه .⁴⁰
 55 اندخه اندخه .⁴¹ اندخه اندخه .⁴² اندخه اندخه .⁴³ اندخه اندخه .⁴⁴
 60 اندخه اندخه .⁴⁵ اندخه اندخه .⁴⁶ اندخه اندخه .⁴⁷ اندخه اندخه .⁴⁸
 65 اندخه اندخه .⁴⁹ اندخه اندخه .⁵⁰ اندخه اندخه .⁵¹ اندخه اندخه .⁵²
 70 اندخه اندخه .⁵³ اندخه اندخه .⁵⁴ اندخه اندخه .⁵⁵ اندخه اندخه .⁵⁶
 75 اندخه اندخه .⁵⁷ اندخه اندخه .⁵⁸ اندخه اندخه .⁵⁹ اندخه اندخه .⁶⁰
 80 اندخه اندخه .⁶¹ اندخه اندخه .⁶² اندخه اندخه .⁶³ اندخه اندخه .⁶⁴
 85 اندخه اندخه .⁶⁵ اندخه اندخه .⁶⁶ اندخه اندخه .⁶⁷ اندخه اندخه .⁶⁸
 90 اندخه اندخه .⁶⁹ اندخه اندخه .⁷⁰ اندخه اندخه .⁷¹ اندخه اندخه .⁷²
 95 اندخه اندخه .⁷³ اندخه اندخه .⁷⁴ اندخه اندخه .⁷⁵ اندخه اندخه .⁷⁶
 100 اندخه اندخه .⁷⁷ اندخه اندخه .⁷⁸ اندخه اندخه .⁷⁹ اندخه اندخه .⁸⁰

انق مدهنا حينا صلبيع : حينا اندخه سلا بوجها دلجه .
 * in meag. ... ci Janoma: ॥ + m.see.

٢٠ مِنْهُمْ وَمِنْهُمْ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُهُمْ سَاهِدُونَ
 صَدُقَّةٌ أَوْ اتَّهَمَهُمْ بِالْفَحْشَاءِ فَلَا يَعْلَمُونَ
 ٢١ وَمِنْهُمْ مَنْ يُخْلِدُ إِلَيْهِمْ
 ٢٢ لِأَنَّهُمْ بِالْكُفْرِ أَكْثَرٌ فَلَا يُؤْمِنُونَ
 ٢٣ حَلَّتْ الْمُغْرِبَةُ فَلَا يُؤْمِنُونَ بِالْمَسَاجِدِ
 ٢٤ أَنَّهُمْ بِالْجَنَّةِ لَا يَعْلَمُونَ لِأَنَّهُمْ
 ٢٥ لَمْ يُنْهَا أَرْجُونَهُمْ رَغْبَةً فِي الْجَنَّةِ
 ٢٦ وَمِنْهُمْ مَنْ يُعْلَمُ بِمَا يَحْكُمُونَ
 ٢٧ أَوْ مِنْهُمْ مَنْ يَعْلَمُ بِمَا يَحْكُمُونَ
 ٢٨ لِأَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْمَسَاجِدِ
 ٢٩ فَلَا يُؤْمِنُونَ بِالْمَسَاجِدِ
 ٣٠ وَمِنْهُمْ مَنْ يُعْلَمُ بِمَا يَحْكُمُونَ
 ٣١ أَوْ لِأَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْمَسَاجِدِ
 ٣٢ فَلَا يُؤْمِنُونَ بِالْمَسَاجِدِ
 ٣٣ وَمِنْهُمْ مَنْ يُعْلَمُ بِمَا يَحْكُمُونَ
 ٣٤ أَوْ لِأَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْمَسَاجِدِ
 ٣٥ وَمِنْهُمْ مَنْ يُعْلَمُ بِمَا يَحْكُمُونَ
 ٣٦ فَلَا يُؤْمِنُونَ بِالْمَسَاجِدِ
 ٣٧ وَمِنْهُمْ مَنْ يُعْلَمُ بِمَا يَحْكُمُونَ
 ٣٨ فَلَا يُؤْمِنُونَ بِالْمَسَاجِدِ
 ٣٩ وَمِنْهُمْ مَنْ يُعْلَمُ بِمَا يَحْكُمُونَ
 ٤٠ فَلَا يُؤْمِنُونَ بِالْمَسَاجِدِ
 ٤١ وَمِنْهُمْ مَنْ يُعْلَمُ بِمَا يَحْكُمُونَ
 ٤٢ فَلَا يُؤْمِنُونَ بِالْمَسَاجِدِ
 ٤٣ وَمِنْهُمْ مَنْ يُعْلَمُ بِمَا يَحْكُمُونَ
 ٤٤ فَلَا يُؤْمِنُونَ بِالْمَسَاجِدِ
 ٤٥ وَمِنْهُمْ مَنْ يُعْلَمُ بِمَا يَحْكُمُونَ
 ٤٦ فَلَا يُؤْمِنُونَ بِالْمَسَاجِدِ
 ٤٧ وَمِنْهُمْ مَنْ يُعْلَمُ بِمَا يَحْكُمُونَ
 ٤٨ فَلَا يُؤْمِنُونَ بِالْمَسَاجِدِ

امْنَىٰ : اسْنَادٌ ٤ مَحْمَدٌ : اسْنَادٌ scripsi : اسْنَادٌ

BOOK I: F. 13 § 2 - F. 14 § 4

21

^o addidi

"oor. \u2013 J., sed exp.

بِحَقْهِمْ // أَصْرَعْهُمْ // مَهْ // بَعْدَ مَالَاطِ بَعْدَ هَنْدِ // أَهْ
 اَهْنِ مَسْكِي مَنْتَهِي تَوْقِيْتَهِ // بَلَّا مَبْرُوبْ بَلَّا مَفْعُومْ //
 لَا بِمَفْعُومْ أَهْلُ بِعَصَمِيْلَاهِ // أَهْلُ حَسَنِيْلَاهِ اَهْنِيْلَاهِ //
 مَكْنَهْمَهْ // بِبَهْ رِيْكَهْ // مَكْنَهْمَهْ // مَهْمَهْ // خَلَّا فِي الْمَلَهْ //
 بِرَهْدِا مَهْ سِيَا وَبَهْ صَوْرِهِ مَهْ لِلَّاهِيْهِ //
 6 مَدَّاتِهِ تَهْ اَهْ بِعَدَهِ 15
 حَسَنِا // تَهْ لِهِ لَهِ بِهِ مِنْقَدِهِ مَلَهِ تَهْ مَقَدِهِ بِهِ سَعَيْهِ اَهْ حَدَّا
 اَسْتَهِيْهِ مَلَهِ سَعَيْهِ // بِصَانِيْهِ مَهْمَهِيْلَاهِ بِعَصَمِيْلَاهِ بِعَصَمِيْلَاهِ //
 8 اَهْجَهِ بِلِهِ 16
 مَهْرِيْهِ بِلِهِ بِهِ حَصَّا حَلَهِ بِهِ اَهْهِ بِهِ اَهْسَنِهِ اَهْهِ بِهِ مَهْمَهِهِ //
 عَهْنِهِ بِهِ بِهِ حَصَّا بِلِهِ بِهِ بِهِ حَصَّا بِهِ بِهِ حَصَّا بِهِ بِهِ حَصَّا بِهِ بِهِ
 10 اَهْلَهِهِ بِهِ بِهِ بِهِ 17
 حَافَّهِ حَافَّهِ اَهْهِ بِهِ بِهِ بِهِ مَهْمَهِهِ اَهْسَنِهِ اَهْ حَافَّهِ اَهْ
 هَهْهِهِ اَهْ حَسَنِا بِلِهِ بِهِ بِهِ وَسَا بِهِ بِهِ بِهِ وَصَعَدِهِ اَهْ حَافَّهِهِ //
 اَهْ حَافَّهِهِ // مَهْ بِهِ بِهِ بِهِ بِهِ بِهِ بِهِ بِهِ بِهِ بِهِ بِهِ بِهِ بِهِ بِهِ بِهِ
 15 بِهِ
 بِهِ
 بِهِ
 بِهِ

* scriptio: مَهْمَهِ

* scriptio: مَهْمَهِ

وَهُوَ مُحْكَمٌ بِالْأَدْلَةِ وَمُعْتَدَلٌ بِالْأَدْلَةِ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

18 ١٩ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٢٠ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٢١ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٢٢ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٢٣ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٢٤ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٢٥ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٢٦ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٢٧ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٢٨ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٢٩ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٣٠ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٣١ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٣٢ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٣٣ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٣٤ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٣٥ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٣٦ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٣٧ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٣٨ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٣٩ حَمَدٌ حَمَدٌ حَمَدٌ

٤٠ حَمَدٌ حَمَدٌ

٤١ حَمَدٌ حَمَدٌ

٤٢ حَمَدٌ حَمَدٌ

٤٣ حَمَدٌ حَمَدٌ

٤٤ حَمَدٌ حَمَدٌ

٤٥ حَمَدٌ حَمَدٌ

٤٦ حَمَدٌ حَمَدٌ

٤٧ حَمَدٌ حَمَدٌ

٤٨ حَمَدٌ حَمَدٌ

٤٩ حَمَدٌ حَمَدٌ

٥٠ حَمَدٌ حَمَدٌ

٥٥١ حَدَّ صَفَّهَا مَلِّا بِالصَّهْ / حَدَّ بِهِ مُدْبِرٌ سَعْدًا /

^{٢٠} مَدْدًا تَعَا اَنْهُ وَهُوَ تَاهِيَّهَا /

^{٢١} مَلِّا بِهِ صَفَّهَا مَلِّا بِهِ حَدَّمُ

أَهْرَابًا بَادِيَّهَا حَدَّا صَفَّهَا حَدَّهُ حَسْبَهُ وَمَلِّا

حَسْبًا / وَسَرَّهَا .

^{٨٤٣.٨} ٢٢ هذا القول يظهر منه انه غير متصل بالقول المتققدم وكذلك

وقد في الترجمة في الأصل بياض كتب فيه في الترجمة انه ناقر.

^{٢٣} وتجدر في كتاب نيقلاؤش المشاء في مختصره في هذا العلم في هذا

الموضع ما هو نعنة . وباتى الاعمال اما ان تكون عن الصناعة او من

القوة واغواط من الكائنات تكون عما من تلقاء نفسه ومن البخت

كما ان في الامور الطبيعية ايضا ما يتكون عن البزور ومنها ما

يتكون عن غير بزر .

^{٨٤٤.١} فينبغي ان يقرأ متحلا بقوله وبعضاً يكون من المني بذاته

ومن البخت ايضا .

^٦ ثم تجد في كتاب نيقلاؤش يتلوا هذا القول ما هذا نعنة . والأشياء

الكافنة عن الصناعة التي صورتها وما هيئتها موجودة في النفس اعني

في الجوهر الاول وتلك الصور على نحو من الانعام صورة واحدة بعينها

وذلك ان كثيراً ما نافق ونعرف الصورة بالعدم والعدم بالصورة من

^{١٠} قبل ان ليس وجودهما معاً منزلة الصحة والمرض لكن فساد احدهما

هو كون الآخر والصحة تقال على ضربين احدهما الصورة التي في

النفس والملائكة التي للبدن وجميعها شرع واحد والصحة بالمعنى

الثانية توجد عن التي بالمعنى الاول واما كان الامر كذلك فلي بعد

هذه وهذه هي الصحة .

^{٨٥٠.١} وتجدر في كتاب نيقلاؤش ما يشبه ان يكون متصل بهذا المعنى وهذا

نعنة . فالبيت والصحة والكرة النحاس ما كان منها وجودة مع مادة

فإن جزء ما ليس بمعادة موجود له ذلك الذي هو جنس أيها فإن هذا
 شوئ عالم ناما المهيولى وما منه يكون الشيء فليس يقال دائمًا على
 طريق الاشتراك في الاسم مع الشيء المعمول منها بمثابة ما تكون
 الدائرة أمام النحاس أو الحجارة فإن هذه ليس تسمى باسم من شيء
 من هذين.

329^{v12}
حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
فـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ

14
أـ هـ سـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
صـ بـ خـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
أـ هـ سـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ

15
أـ سـ رـ بـ بـ أـ هـ سـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
حـ رـ بـ بـ أـ سـ رـ بـ أـ هـ سـ بـ حـ مـ
بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ

16
أـ سـ رـ بـ بـ أـ هـ سـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
حـ رـ بـ بـ أـ سـ رـ بـ أـ هـ سـ بـ حـ مـ
بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ

17
أـ سـ رـ بـ بـ أـ هـ سـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
حـ رـ بـ بـ أـ سـ رـ بـ أـ هـ سـ بـ حـ مـ
بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ

18
أـ سـ رـ بـ بـ أـ هـ سـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
حـ رـ بـ بـ أـ سـ رـ بـ أـ هـ سـ بـ حـ مـ
بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ

19
أـ سـ رـ بـ بـ أـ هـ سـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
حـ رـ بـ بـ أـ سـ رـ بـ أـ هـ سـ بـ حـ مـ
بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ

20
أـ سـ رـ بـ بـ أـ هـ سـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
حـ رـ بـ بـ أـ سـ رـ بـ أـ هـ سـ بـ حـ مـ
بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ

21
أـ سـ رـ بـ بـ أـ هـ سـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
حـ رـ بـ بـ أـ سـ رـ بـ أـ هـ سـ بـ حـ مـ
بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ

22
أـ سـ رـ بـ بـ أـ هـ سـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
حـ رـ بـ بـ أـ سـ رـ بـ أـ هـ سـ بـ حـ مـ
بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ

23
أـ هـ سـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
صـ بـ خـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
أـ هـ سـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ

24
أـ هـ سـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
صـ بـ خـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
أـ هـ سـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ

25
أـ هـ سـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
صـ بـ خـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ
أـ هـ سـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ

"lae. indicari ? صـ بـ خـ بـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ حـ مـ

B suppl. Janusma "Janusma: 101"

﴿نَزَلَهُ إِبْرَاهِيمَ مَلَكُ رَبِّهِ﴾ فَعَلَيْهِ بِسْمِهِ²⁴

﴿بِإِنَّمَا يُنَزَّلُ لِأَهْلِ الْمِنَاءِ مِنْ آياتِ رَبِّهِ أَكْثَرَهَا﴾

﴿إِنَّمَا لِلْأَوَّلِينَ مُنَذَّرٌ مِنْ آياتِ رَبِّهِ أَكْثَرُهَا
لَا يَدْرِي رَبِّهِ أَكْثَرُهَا﴾³⁰^{330^a}

﴿كُلُّهُ أَهْقَنَةٌ أَوْ أَحْمَدٌ وَعَقْدُ الْمَلَائِكَةِ²⁵

﴿لَقَدْ أَتَتْ أَهْقَنَةٌ نَذَرَتْ لَهُنَّا مَلَائِكَةٌ مُّلَائِكَةٌ لَهُنَّا مَلَائِكَةٌ^{25A}

﴿وَالْأَنْتُهُمْ بِالْحَقِيقَةِ أَفْنَانٌ وَأَهْقَنَةٌ أَهْمَلُوكُونَ وَأَصْدَارُهُمْ أَهْمَلُوكُونَ²⁶

﴿أَهْمَلُوكُونَ أَهْقَنَةٌ حِلْمَانٌ حِلْمَانٌ أَهْقَنَةٌ وَسَنَنٌ²⁷

﴿كُلُّهُ أَهْقَنَةٌ أَوْ أَحْمَدٌ وَتَقْلِيلٌ لَهُنَّا أَهْقَنَةٌ وَسَنَنٌ²⁸

﴿عَدْلَانٌ لَهُنَّا سَنَنٌ أَكْثَرُهُمْ هُنَّا أَهْقَنَةٌ وَمَطْسَلَانٌ²⁹

﴿وَأَهْمَلُوكُونَ حِلْمَانٌ سَنَنٌ³⁰

﴿وَلَذِكْرُ مَا نَرَى أَنَّ الْعِلْمَ الْأَخْرَى بِالْأُولَى سَبَاحَةٌ هُوَ مَا^{1652.14}

﴿أَحْتَوَتْ عَلَيْهِ الْفَلْسَفَةُ الْأُولَى وَالْعِلْمُ الْأَخْرَى مَا دَوْنَةً مِنَ الْمَبَادِي هُوَ³¹

﴿شَبَبَيْهُ بِالْعِلْمِ الْأَبْرَئِيَّةِ الَّتِي تَحْتَ الْفَلْسَفَةِ الْأُولَى وَهَذَا شَيْءٌ قَدْ صَرَحَ³²

﴿بِهِ نِيَقْلَوْشُ الْمَشَاءُ فِي كِتَابِهِ فِيمَا بَعْدَ الطَّبِيعَةِ وَلَذِكْرُ مَا نَرَى أَنَّ¹⁶⁵³

﴿مَحْصُولُ هَذَا الْعِلْمِ لِلْأَنْسَانِ يَوْجِدُ الْأَنْسَانَ عَلَى أَنْمَى وَجْوَدِهِ وَانْتَهَى
أَنْفُلُ افْعَالِهِ لَانَّهُ الْفَعْلُ الَّذِي يُشَارِكُ فِيهِ أَفْضَلُ الْمَوْجُودَاتِ.³³

﴿كُلُّهُ أَهْمَلُوكُونَ وَأَهْقَنَةٌ مِنْ مَصْدِرِهِ³⁴

﴿أَوْ عَقْدُ حِلْمَانٍ أَفْذَبٌ بِالْأَنْتَهِيَّةِ³⁵

﴿أَوْ أَهْمَلُوكُونَ وَصَدَّامٌ عَقْدُ حِلْمَانٍ³⁶ (عَقْدٌ) تَقْلِيلٌ³⁷

﴿أَهْمَلُوكُونَ³⁸

﴿لَهُنَّا هُرُوزٌ وَسَبَبَسٌ وَبَزْوَرٌ وَهَنَّا³⁹ وَلَا، لَهُنَّا
صَدَّامٌ حِلْمَانٌ عَقْدٌ أَكْثَرُهُمْ مَوْقِدَاتٌ وَسَلَطَاتٌ.⁴⁰

8 additio
هُنَّا لَهُنَّا

		BOOK IV: F. 28 § I - F. 33 § I	83
330 [¶] 11	صـ مـ حـ مـ حـ		
12		فـ صـ ء سـ هـ لـ ء ؤـ عـ صـ ..	
12	أـ مـ لـ مـ فـ		28
	وـ بـ فـ قـ هـ . مـ حـ لـ ؤـ بـ حـ لـ . وـ بـ قـ هـ لـ مـ حـ سـ سـ . لـ مـ حـ		
	وـ بـ فـ مـ حـ مـ سـ سـ . لـ مـ حـ سـ سـ لـ مـ حـ . جـ بـ وـ بـ		
13	لـ مـ حـ سـ سـ لـ مـ حـ / لـ مـ حـ سـ سـ لـ مـ حـ بـ وـ بـ مـ حـ هـ / بـ لـ مـ حـ مـ حـ		
	مـ حـ .. مـ حـ لـ بـ وـ بـ حـ بـ اـ فـ نـ بـ مـ حـ هـ / بـ وـ بـ مـ حـ سـ سـ لـ مـ حـ . سـ سـ لـ مـ حـ		
	بـ لـ مـ حـ هـ / بـ لـ مـ حـ هـ . وـ بـ عـ صـ .. وـ بـ مـ حـ مـ حـ سـ سـ لـ مـ حـ . بـ بـ		
	وـ بـ حـ حـ حـ عـ حـ / بـ مـ حـ طـ ..		
18	لـ مـ اـ هـ حـ حـ / وـ بـ بـ حـ حـ هـ . طـ لـ		30
19		وـ لـ مـ دـ بـ مـ بـ حـ حـ سـ بـ ..	
19	مـ حـ / بـ حـ حـ / بـ مـ دـ بـ مـ بـ حـ حـ حـ حـ حـ حـ		31
20		عـ حـ ..	
20	لـ مـ اـ لـ مـ اـ لـ مـ مـ حـ حـ / وـ بـ عـ حـ حـ هـ / بـ دـ لـ اـ لـ حـ حـ حـ		32
	مـ حـ حـ / بـ حـ حـ / بـ مـ كـ دـ اـ لـ فـ زـ اـ لـ . اـ هـ حـ حـ اـ مـ حـ حـ حـ حـ / بـ لـ مـ حـ		
	صـ حـ / اـ هـ حـ حـ / بـ لـ مـ حـ حـ / بـ مـ كـ دـ اـ لـ . اـ هـ حـ حـ اـ هـ حـ حـ		
	بـ بـ لـ اـ تـ حـ حـ / بـ حـ حـ / اـ اـ ضـ غـ حـ حـ . حـ سـ وـ بـ بـ بـ اـ هـ حـ حـ		
	لـ مـ حـ / بـ بـ لـ اـ لـ اـ هـ حـ حـ / بـ مـ كـ دـ اـ لـ . اـ هـ حـ حـ		
25	اـ لـ مـ حـ حـ / بـ بـ لـ / [بـ بـ] /		
25	قـ حـ حـ مـ حـ / بـ بـ / وـ بـ بـ مـ حـ حـ حـ / اـ لـ مـ اـ لـ اـ		33
	مـ حـ / بـ بـ / بـ بـ . اوـ بـ بـ بـ بـ / وـ بـ بـ خـ بـ حـ حـ / بـ لـ لـ . حـ حـ		
	« مـ حـ حـ » بـ بـ اـ مـ حـ حـ / بـ بـ بـ بـ بـ		
	non potest		
		وـ بـ بـ / بـ بـ بـ بـ	
		وـ بـ بـ / del.; Correctio a m. rec. legi	

فَذَبَبَ إِلَيْكُمْ رَهْبَنْسٌ^١. إِنَّمَا صَبَبَ هَذِهِ عَوْنَاطِنَةِ أَوْ بَطْرَهٌ
 لَعْنَدَهُ^٢ وَصَبَبَهُ إِذْنَكَ^٣ إِلَيْكُمْ^٤: سَعْدَهُ^٥ بِهِ مَنْهَاهُ^٦
 صَبَبَهُ^٧ مُكْتَبَهُ^٨ مُعَوْهَهُ^٩ وَهَذَا دَارَهُ^{١٠} مَدَّهُ^{١١} بِسَعْدَهُ^{١٢}.
 330^v فَصَبَبَهُ^{١٣} مُلَاحِنَهُ^{١٤} مُخَاهِفَهُ^{١٥} مُكْتَهَهُ^{١٦} مُكْتَهَهُ^{١٧} إِلَيْكُمْ^{١٨}. وَمَلَأَ
 صَبَبَهُ^{١٩} شَاهِرَهُ^{٢٠} وَمَنْتَهَاهُ^{٢١} أَهْرَابَهُ^{٢٢} وَصَبَبَهُ^{٢٣} بَاهْرَهُ^{٢٤}
 صَفَافَهُ^{٢٥} هَدَهُ^{٢٦} لَهْرَهُ^{٢٧} إِذْ وَصَبَبَهُ^{٢٨} نَاهِهُ^{٢٩} بَاهْرَهُ^{٣٠} وَحَدَّهُ^{٣١} رَسْهُ^{٣٢}
 بَاهْرَهُ^{٣٣}. وَهَذِهِ^{٣٤} مُكْتَبَهُ^{٣٥} مُعَوْهَهُ^{٣٦} مُكْتَهَهُ^{٣٧} بِاهْرَهُ^{٣٨}.
 5 مُكْتَبَهُ^{٣٩} مُعَوْهَهُ^{٤٠} مُكْتَهَهُ^{٤١} خَاهَهُ^{٤٢} سَعْدَهُ^{٤٣}.
 6 سَهْرَهُ^{٤٤} فِي مُكْتَبَهُ^{٤٥} رَبْهُ^{٤٦}. 34

مَقْصَدَهُ^{٤٧} فِي عَهْدِهِ^{٤٨} مُكْتَبَهُ^{٤٩} رَبْهُ^{٥٠}. أَهْرَابَهُ^{٥١} وَحَدَّهُ^{٥٢}
 سَهْرَهُ^{٥٣} وَهَذِهِ^{٥٤} مُكْتَبَهُ^{٥٥} رَبْهُ^{٥٦} سَهْرَهُ^{٥٧} وَهَذِهِ^{٥٨} مُكْتَبَهُ^{٥٩}
 مُكْتَبَهُ^{٥٩} وَهَذِهِ^{٦٠} سَهْرَهُ^{٦١} وَهَذِهِ^{٦٢} مُكْتَبَهُ^{٦٣} سَهْرَهُ^{٦٤} وَهَذِهِ^{٦٥} سَهْرَهُ^{٦٦}
 10 وَهَذِهِ^{٦٧} مُكْتَبَهُ^{٦٨} رَبْهُ^{٦٩} وَهَذِهِ^{٦١} مُكْتَبَهُ^{٦١} سَهْرَهُ^{٦٣} وَهَذِهِ^{٦٤} سَهْرَهُ^{٦٦}
 وَهَذِهِ^{٦٧} مُكْتَبَهُ^{٦٨} رَبْهُ^{٦٩} وَهَذِهِ^{٦٩} مُكْتَبَهُ^{٦٩} سَهْرَهُ^{٦٦} وَهَذِهِ^{٦٧} مُكْتَبَهُ^{٦٨}
 15 وَهَذِهِ^{٦٨} مُكْتَبَهُ^{٦٩} رَبْهُ^{٦٩} وَهَذِهِ^{٦٩} مُكْتَبَهُ^{٦٩} سَهْرَهُ^{٦٦} وَهَذِهِ^{٦٧} مُكْتَبَهُ^{٦٨}
 وَهَذِهِ^{٦٨} مُكْتَبَهُ^{٦٩} رَبْهُ^{٦٩} وَهَذِهِ^{٦٩} مُكْتَبَهُ^{٦٩} سَهْرَهُ^{٦٦} وَهَذِهِ^{٦٧} مُكْتَبَهُ^{٦٨}
 وَهَذِهِ^{٦٩} مُكْتَبَهُ^{٦٩} رَبْهُ^{٦٩} وَهَذِهِ^{٦٩} مُكْتَبَهُ^{٦٩} سَهْرَهُ^{٦٦} وَهَذِهِ^{٦٧} مُكْتَبَهُ^{٦٨}
 20 وَهَذِهِ^{٦٩} مُكْتَبَهُ^{٦٩} رَبْهُ^{٦٩} وَهَذِهِ^{٦٩} مُكْتَبَهُ^{٦٩} سَهْرَهُ^{٦٦} وَهَذِهِ^{٦٧} مُكْتَبَهُ^{٦٨}
 وَهَذِهِ^{٦٩} مُكْتَبَهُ^{٦٩} رَبْهُ^{٦٩} وَهَذِهِ^{٦٩} مُكْتَبَهُ^{٦٩} سَهْرَهُ^{٦٦} وَهَذِهِ^{٦٧} مُكْتَبَهُ^{٦٨}

^١ بِصَبَبَ : scriptus

^٢ مَنْهَاهُ : addidit

قىدلا يكىندا ايلىد. عەدى مەقىد. اهەنە زەنەدە سەبى

صەرىپىدا بىرە پەنج. ۋەسىرە ئەپنە مەنەنە دەلىت. اهەنە

دەلىت.

33 مەلۇم بىلەن مەقىد مەنەنە دەلىت. مەلۇم باھىل
35 چەنىنەن مەنەنە دەلىت.

36 مەلۇم باھىل. مەقىد مەلۇم باھىل.

37 مەلۇم باھىل. بۇ خەقىرى مەلۇم باھىل مەقىد مەلۇم باھىل.

38 مەلۇم باھىل. بۇ خەقىرى مەلۇم باھىل مەقىد مەلۇم باھىل.

39 اۋدەنەن ائقىزىسى ايلەن. مېيدان اقىڭىزىنەن وھەنارىنە.

40 مەنەنەن قىشما بۇلۇغدا دەلىت. لە دەنەنە اھەنەسى.

41 مەنەنەن قىشما بۇلۇغدا دەلىت. قىشما مەنەنەن.

42 مەنەنەن دەپىچىلەنەن مەقىد. مەنەنەن دەپىچىلەنەن امەنەنەن.

43 مەنەنەن دەپىچىلەنەن. دەپىچىلەنەن دەپىچىلەنەن.

44 بۇ فەنەنەن صەقىقەتىنەن. كەنەنەن دەپىچىلەنەن امەنەنەن.

45 اىلىخانىنەن دەپىچىلەنەن دەپىچىلەنەن.

46 مەنەنەن دەپىچىلەنەن دەپىچىلەنەن دەپىچىلەنەن.

47 مەنەنەن دەپىچىلەنەن دەپىچىلەنەن دەپىچىلەنەن.

48 مەنەنەن دەپىچىلەنەن دەپىچىلەنەن دەپىچىلەنەن.

49 مەنەنەن دەپىچىلەنەن دەپىچىلەنەن دەپىچىلەنەن.

50 مەنەنەن دەپىچىلەنەن دەپىچىلەنەن دەپىچىلەنەن.

51 مەنەنەن دەپىچىلەنەن دەپىچىلەنەن دەپىچىلەنەن.

52 مەنەنەن دەپىچىلەنەن دەپىچىلەنەن دەپىچىلەنەن.

³ a. Goodman: مەنەنەن "مەنەنەن" scripti: ? گۈلەن

⁴ add. Jansma   ⁵ suppletif   ⁶ Jansma: ||.

331³⁹ مَنْ كَانَتْ لِلرَّجُلِ الْمُكْثُرُ بِالْمَالِ فَلَا يَنْعَدِي
 10 بَعْدَهُ مُكْثُراً مُكْثُراً وَمُكْثُراً وَمُكْثُراً.
 11 إِنَّمَا يَمْكُثُ عَصَايَا.
38

12 كَذَلِكَ أَنْقَبَ اهْمَدْنَا لِلرَّجُلِ
 13 وَاسِطَا لِلرَّجُلِ اهْمَدْنَا وَمَنْ كَانَ اهْمَدْنَا
 14 لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا
 15 حُسْنَةٌ كَثِيرَةٌ لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا لِلرَّجُلِ
 16 لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا
 17 كَثِيرَةٌ لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا
 18 كَثِيرَةٌ لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا
 19 كَثِيرَةٌ لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا
 20 لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا
 21 كَثِيرَةٌ لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا
 22 كَثِيرَةٌ لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا
 23 كَثِيرَةٌ لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا
 24 كَثِيرَةٌ لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا
 25 كَثِيرَةٌ لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا لِلرَّجُلِ بِمَالِهِ كَثِيرًا
39

اهْمَدْنَا : *al-Amadna*   بِمَالِهِ كَثِيرًا : *bi-malih kathiran*   حُسْنَةٌ : *Husnati*
 اهْمَدْنَا : *al-Amadna*   بِمَالِهِ كَثِيرًا : *bi-malih kathiran*   كَثِيرَةٌ : *kathirati*

٣٠ چندان می اهدیدا || او حربنا اسب [و] ملکه ۵۰ کسری [۱۰۰] عالم
 ٣١^v با مملکت مفعلا مظلمه ده. این بیان اد حقدا
 ٣٢ هر چهار طبقه ده حرب داده ۱۰۰ ملکه ده ملکه ده. این مملکت.
 ٣٣ همچنان مملکت حقیقت ده.
 ٣٤ که ملکه ای ملکه ملکه ملکه
 ٣٥ هر چهار طبقه ده حرب داده ۱۰۰ ملکه ده ملکه ده ای ای ای
 ٣٦ همچنان ملکه ملکه ملکه ملکه
 ٣٧ هر چهار طبقه ده
 ٣٨ هر چهار طبقه ده ملکه ده ملکه ده ملکه ده
 ٣٩ هر چهار طبقه ده ملکه ده ملکه ده ملکه ده
 ٤٠ هر چهار طبقه ده ملکه ده ملکه ده ملکه ده ملکه ده
 ٤١ هر چهار طبقه ده ملکه ده ملکه ده ملکه ده ملکه ده

^٤ add. m²   ^٥ = bis add. Janoma

Açıklamalar

1. Nikolaos Damaskenos (Ar. Nîkûlâvus ed-Dimaşķî / Sür. Nîkûlâvus de Darmasûk) tarafından kaleme alınan ve Yunancası mevcut olmayan eser, İshâk ibn Huneyn tarafından Yunancadan Süryaniceye çevrilmiştir. Elinizdeki metin, Cambridge elyazmalarından (MS. Cambridge Gg. 2. 14) derlenmiş olup ilk beş kitabın çevirisinden ibarettir. Bkz. Nicolaus Damascenus, *On the Philosophy of Aristotle*, trans. & com. H. J. Drossaart Lulofs (Leiden: E.J. Brill, 1965). Huneyn b. İshâk'ın Nikolaos'un eserlerini Süryaniceye aktarışı konusunda bir yazı için, bkz. Hidemi Takahashi, "Syriac Version by Ḥunain (?) of Nicolaus Damascenus' Compendium of Aristotelian Philosophy and Accompanying Scholia," *Journal of the Canadian Society for Syriac Studies* 5 (2005), 18-34.
2. Eserin Arapçası da elimizde mevcut değildir, ancak eserin bazı pasajları İbn Rüşd'ün büyük *Metafizik* şerhinde bulunmaktadır. Hatta 22 ve 26 numaralı pasajlar Süryanice çeviride de bulunmaktadır. Bkz. İbn Rüşd, *Tefsîr Mâ ba'de't-Tabâ'a*, ed. Maurice Bouyges (Beyrut: Dâru'l-Mâşrik, 1986), II, 843-4, 850 ve III, 1652-3.
3. Süryanice yazmada bulunmayan 29 numaralı pasaj da Simplicios'un *De Caelo* şerhinde geçmektedir. Bkz. Simplicius, *On Aristotle On the Heavens* 2.1-9, trans. Ian Mueller (London & New York: Bloomsbury, 2014), 47.
4. Eserin adının hem Yunanca hem Süryanice hem Arapça hem de Latincede *Aristoteles Felsefesi Üzerine* olduğu konusunda birbirine yakın adlandırmalar mevcuttur. Aşağıda bu adlandırmaların bir listesi vardır.

Huneyn, MS. Cambridge	<i>İl Filûsufûah de Aristûtalîs</i>
Simplicios, In <i>De Caelo</i>	<i>Peri tes Aristotelous Philosophias</i>
Râzî, <i>Continens</i>	<i>De Philosophia Aristotelis</i>
İbn Nedîm, <i>Kitâbu'l-Fihrist</i>	<i>Fî Felsefet Aristûtalîs</i>
İbn Nedîm, <i>Kitâbu'l-Fihrist</i>	<i>İhtisâr Felsefet Aristûtalîs</i>
İbnu'l-Kiftî, <i>Târîhu'l-Hukemâ</i>	<i>İhtisâr Felsefet Aristûtalîs</i>
Ebu'l-Ferec, <i>Târîh Muhtasar</i>	<i>Cumel Felsefet Aristûtalîs</i>